

ГАЙДАР Аркадій Петрович (справж. — Голиков; 09(22). 01. 1904, м. Льгов, нині Курської обл., РФ — 26. 10. 1941, с. Ліпляве, нині Канів. р-ну Черкас. обл., похов. у Каневі) — письменник. Один із засновників радянської дитячої літератури. Навчався в реальному училищі м. Арзамас (нині Нижньогород. обл., РФ), закінчив Курси червоних командирів (Київ, 1919). Командував полком. Неодноразово поранений і контужений, через що страждав псих.-нерв. захворюванням. 1924 демобілізований. 1925–32 працював у періодичних виданнях Пермь, Свердловська (нині Єкатеринбург), Архангельська, Хабаровська (усі — РФ). Від 1941 — спецкор г. «Комсомольская правда» у Києві; брав участь в обороні міста від німців, після оточення воював у партизанському загоні під Каневом, де і загинув.

Друкуватися почав 1925. Автор повістей «Р. В. Р.» (1926), «Школа» (1930), «Дальние края» (1932). Оповіданнями «Голубая чашка» (1936) та «Чук и Гек» (1939) започаткував жанр лірико-психол. новели в рад. дит. літ-рі. Повісті «Военная тайна» (1935), «Тимур и его команда» (1940) вирізняються цікавим сюжетом, патріот. піднесеністю; остання стала підґрунтям тимурів. руху серед школярів СРСР. Інколи у його творах

за недомовками прозирає справжня радянська дійсність. У поет. казці «Горячий камень» (1941) утверджував високу моральну цінність людського життя, прожитого в злагоді з ідеалами епохи й велінням совісті. Для творчості характерні: глибоке проникнення у духовний світ дитини, орієнтація на дитяче сприйняття, лаконізм і викінченість форми, напруженість сюжету, тонкий гумор, романтичну піднесеність оповіді. Дія багатьох творів відбувається в Україні (повість «В дни поражений и побед», 1925). Їх не раз видавали українською мовою в перекладі С. Ковганюка, О. Ільченка, О. Іваненко та ін. Героїчному життю письменника присвячено поему «Зошит в лінійку» В. Скомаровського (1980), повісті «Аркадій Гайдар» (1978) і «Сумка Гайдара» (1982) Б. Камова. За мотивами його творів на Київській кіностудії художніх фільмів ім. О. Довженка створено кінострічки «Бумбараш» (1971; реж. М. Рашеев та А. Народницький), «Р. В. Р.» (1975; реж. О. Мороз). На сцені Київського ТЮГу йшла п'єса «Хлопчиш-Кибальчиш». У Каневі відкрито [Гайдара А. бібліотеку-музей](#), на могилі Г. споруджено пам'ятник. 1976 у Києві на честь Г. встановлено бронзову скульптуру (автор Є. Марчук).

Основні твори

Собрание сочинений. Т. 1–4. Москва, 1979–82; Избранное. Москва, 1986; Повести и рассказы. К., 1986; укр. перекл. – Твори. Т. 1–4. К., 1955–56.

Рекомендована література

1. Смирнова В. В. Аркадий Гайдар. Москва, 1979;
2. Традиции и новаторство в творчестве А. П. Гайдара. Горький, 1982;
3. Гольдін А. Невгадане життя. К., 1983;
4. Гайдар Т. Голиков Аркадий из Арзамаса. Москва, 1988;
5. Аркадий Гайдар: Жизнь и творчество. Москва, 1991.

Н. І. Чорна

Бібліографічний опис:

Гайдар Аркадій Петрович / Н. І. Чорна // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-28216>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).